

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן
מליובאוויטש

חנוכה

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ששים ושתיים לבריאה

שנת המאה להולדת כ"ק אדמו"ר מה"מ

לעילוי נשמת

הרה"ת ר' רחמים ב"ר יואב ע"ה

אנטיאן

נפטר בדמי ימיו - בליל שמע"צ ה'תשס"ב

ת. נ. צ. ב. ה.

כתובתינו באינטרנט: <http://www.moshiach.net/blind>

חנוכה

א. בענין זמנו של נצחון המלחמה בנס חנוכה מצינו ב' שיטות בראשונים: (א) דעת הרמב"ם שהי' בכ"ה בכסלו, וב' לשונו, וכשגברו ישראל על אויביהם ואבדום בחמשה ועשרים בחודש כסליו היי' ונכנסו להיכל כו"ו. ב' דעת המאירי ש,תגבורת זה הי' פכסלו בכ"ד ברו"ו.

והנה ידוע שיש ב' דיעות בנוגע ל- גדרם של ימי חנוכה, אם קבעום רק להלל ולהודאה ולא למשתה ושמחה, או שקבעו אותם אף למשתה ושמחה, ובלשונו הרמב"ם, "שמונת ימים האלו שתחלתן (לילי) חמשה ועשרים בכסליו

(1) הלי' חנוכה פ"ג הי"ב. וראה גם כל בו ואבודרהם שבהערה 15.

(2) כן מפורש בפרי"ח ארי"ח ר"ס עתי"ר, שמדברי הרמב"ם מוכח בהדיא שנצחו ביום כה (ועיי"ש וב' ברכי"י שם ובכמה מפרשים) — השק"ט בזה שאנו מדליקים בליל כה ולא בליל כו).

(3) שבת כא, ב.

(4) וכיה במאמרי אדה"ז חק"ט (ע' נו). שערי אורה ד"ה בכ"ה בכסלו פ"ג. שהמ"צ להצ"צ מצות ג"ח (עא, א). ועוד. וכן מוכח בלק"ת צו טו, א. תרי"א סוף פ' וישב.

(5) ב' הדיעות הובאו בהשלמה לשר"ע אדה"ז (לבעל דברי נחמ"י) ס"י עתי"ר ס"ג. ושי"ן.

(6) מהר"ם מרוטנבורק ז"ל, הובא במדכי ל- פסחים פ"ד (סתרי"ה). טור ארי"ח סעתי"ר. שרי"ע שם ס"ב.

(7) מדכי הארוך הובא בד"מ ארי"ח שם. תוד"ה הלכה — תענית ית, ב (אחזנוכה ואפורים . . דיום משתה ושמחה כתיב). שרית הרשב"א היא סתרי"ט (שמחה ועונג). ועוד. וראה לקמן הערה 11.

(8) שם הי"ג.

(9) כ"ה ברמב"ם הוצאת פרענקל. ולפנינו ליתא, לילי'.

ימי שמחה הי' והלל"יו.

ולכאורה יש לומר שזה קשור עם הפלוגתא הנ"ל (באיזה יום הי' נצחון ה- מלחמה), ובהקדם משנית במ"א, שה- פלוגתא אי ימי חנוכה הם ימי שמחה, תלוי' בטעם קביעת ימי חנוכה: להדעות שימי חנוכה הם רק ימי הלל והודאה נקבע היר"ט (בעיקר) על נס הנרות, דכיון שזוהו (בעיקר) ענין רוחני, לכן גם חגיגת היר"ט היא על ידי הלל והודאה להשם (ענין רוחני): משא"כ לדעת הרמב"ם (עיקר) קביעת ימי חנוכה היא מפני נצחון המלחמה, ולכן תקנו חכמים שיהיו גם ימי שמחה, שמחה גשמית וגופנית, כמו שנצחון המלחמה הי' הצלה גופנית, וזה

(10) כן מפרש בישי"ש לביק פ"ו סל"ז (וראה גם בי"ח ארי"ח שם ד"ה ומ"ש משום) בדעת הרמב"ם, ו- אותן סעודות שעושין בימי חנוכה נראה שהן סעודות מצוה ולא כדברי מהר"ם כו' אלא כדברי הרמב"ם שהן ימי שמחה והלל כו"ו (ומד"ק כן גם מגמ"ו וב- תלמודא משמע דנתקנו נמי למשתה ושמחה מד- אמרינן . . לשנה אחרת קבעו ועשאו יו"ט כו'). וראה גם נמוקי מהרא"י על הרמב"ם שם. ובבנין שלמה מפרש ברמב"ם ד,מצוה לאכול בו . . שקב- עוהו לשמחה, היינו למשתה כמו שאמרו ביר"ט אין שמחה אלא בבשר. ובכ"ח שם בסופו (מהר"ש מאוסטרי"ך) ד,יש לנהוג שמחה ומשתה . . והוכיחו קצת מרבינו יואל . . ולא סגי בלא פתי. וראה השלמה לשר"ע אדה"ז שם ע"ג.

(11) ולענין הלכה כתב ברמ"א שם, שיש קצת מצוה בריבוי הסעודות. ומצינו למהר"א מפראג ש- הוא (מהר"א מפראג) המקור שהביא בד"מ שם ד,קבעו משתה ושמחה. ובהשלמה לשר"ע אדה"ז שם: ולענין מעשה מנהג קדום הוא להרבות בסעודה

בימים אלו וכן נוהגין במדינות אלו.

(12) לק"ש ח"י ע' 142 ואילך.

יהיה שלום בארץ. כי יקויים בו הנאמר בתורתנו תורת אמת: וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך.

ובמיוחד על ידי הדיוק בקיום מצות תפילין — וכפירוש חכמינו ז"ל בכתוב זה, כמו שכתבתי במכתבי הקודם . . .

. . . אמר כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א באחת משיחותיו, אשר קירוב הרחוקים צ"ל באופן שיגביהם אליו ולא שירד (ממדרי' בתומ"צ ותפלה) אליהם.

וי"ל בקישור לימי חנוכה הממשמשים ובאים — דהנה אף דעיקר הנס הי' נצחון המלחמה, בכ"ז תלו לעיקר הגס בשמן (וכמ"ש בתו"א ושערי אורה רד"ה בכ"ה בכסלו).

דמצינו בשמן תכונות הפכיות: (א) נעשה ע"י כתישה ובטוש דוקא (שמ"ר ר"פ תצוה. ועיי"ג"כ מנחות פ"ח מ"ד) — מה שמורה על ענוה. (ב) מפעפע בכל דבר * — מה שמורה על קירוב לכל דבר. והיפכם: (ג) אינו מתערב עם שאר משקין (שמ"ר שם) — מה שמורה על הבדלה (ועיי"ג"כ אמרי בינה שער הק"ש פנ"ד נ"ו). (ד) עולה למעלה מכל המשקין (שמ"ר שם) מה שמורה על התנשאות.

וכזה צ"ל סדר העבודה כשבא הזמן להאיר גם בחצר וברה"ר ועד דכליא רגלא דתרמודאי אותיות מורדת (ד"ה ת"ר ג"ח דשנת תרמ"ג ועוד): (א) תחלת עבודתו צ"ל קבעמ"ש, ונפשי כעפר לכל תהי'. אח"כ (ב) ואהבת לרעך כמוך. ואם רואה שחברו לע"ע אינו שמן (גופו אינו עולה וכלה באור נשמתו שהיא נר ד') צריך לפעפע בו. (ג) הוא עצמו אינו יורד ומתערב עי"ו, ואדרבה עולה למעלה מעלה ע"י עבודה זו. עד שסו"ס ד) הוא בהתנשאות, כי בפ"ע אינו כלום, אבל מצד עבודתו הוא שלוחו של ממה"מ הקב"ה ומי ידמה לו, כי שלוחו של אדם כמותו, וכמרו"ל (ב"ב ע"ה, ב) עתידים צדיקים שיקראו בשמו של הקב"ה.

(ממכתב כ' כסלו, תשי"ח)

* ראה טושי"ע יורד סק"ה ס"ט ונ"כ מחלוקת הפוסקים אם השמן מוליך עמו גם ד"א, ובכ"ז בחגיגה (טו, ב) אמרו בפשיטות ואם לאו אל יבקשו תורה כו'. ויש לחלק בקל.

לא יהינן להתגרות בעם ה', עם הקודש בארץ הקודש, ארץ אשר תמיד עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה.

בברכה לבשורות טובות
בכל האמור

ב"ה, נר רביעי דחנוכה, כ"ז כסלו ה'תשל"ג.

... ולשאלתו — על דבר לימוד והוראה בחנוכה ועניינה — מיוחדים לאנשי צבא, נוסף „על הנסים“ שניתנו „רבים ביד מעטים וכו'“ —

נקודות אחדות בזה (ובקיצור — שבודאי יספיק למר כפי שהנני מכיר, וכמו שנאמר תן לחכם ויחכם עוד):

כל איש צבא הוא עומד „על פתח ביתו (בית כל עם בני ישראל בכל מקום שהם — אה"ק) מבחוץ“ — ותפקידו — לא סתם הגנה, כי אם הגנה באופן ועל ידי שמדליק את הנר (נשמתו — נר הוי' נשמת אדם) שיאיר את הבית וגם את החוץ — בנר מצוה ותורה אור.

ולא להתרשם מזה „ששקעה החמה“ והשך בעולם.

ואדרבה — לולא זאת לא היו מגייסים אותו ואין צורך בצבא.

ועל דרך שזמן הדלקת הנרות דחנוכה הוא דוקא משתשקע החמה,

ולא להסתפק בההישגים דהיום אף שהם באופן דמהדרין מן המדרין,

כי אם להוסיף מיום ליום בנרות מאירים על פתח ביתו מבחוץ — הוספה הן בהאור בפנים והן בהאור בחוץ.

ועוד להעיר: אמרו חז"ל אשר „יהודה מכבי עשה גבורות גדולות בעזר השי"ת... מכבי ר"ת מי כמוך באלים י"ה“,

זאת אומרת אשר על כל אחד במלחמתו — מלחמה איוו שתהיה: מלחמת החיים, מלחמה להגן על הקודש ועל הרוחניות וכו', ובודאי — בנוגע למלחמה כפשוטה,

צריך להיות כתוביחרוט על דגלו ובלבו: מי כמוך באלים י" — ואז לא יחת מפני כל כי ה' אתו.

הנצחון מובטח, כי — כלשון הכתוב: הוי' אלקיך מתהלך בקרב מחניך להצילך ולתת אויביך לפניך.

שנקבעו (גם) להלל והודאה שהוא ענין רוחני, י"ל שזהו ענין נוסף בשביל נס הנרות (ענין רוחני).

ועפ"ז יש לומר, ששני הענינים שכתב הרמב"ם — (א) שימי חנוכה הם ימי שמחה, (ב) גם נצחון המלחמה הי' בכ"ה — שייכים זל"ז, כי לדעתו קביעת היר"ט דחנוכה היא לזכר שני הענינים שאירעו באותו היום: משא"כ הדיעה שעיקר קביעת היר"ט דחנוכה (שתחלתו בליל כ"ה) היא מפני נס הנרות ולא בשביל ניצוח המלחמה — י"ל שהיא בהתאם להדיעה שנצחון המלחמה הי' ביום שלפניו (כ"ד בחודש), ובכ"ה בכסלו אירע (רק) נס הנרות.

ועפ"ז מדוייק לשון המאירי, כש-מבאר תוכן חגיגת הלילה הראשון (שלא הי' בו לכאורה שום נס בהשמן), שכו' „מברכין על הגאולה ועל הודאת מציאת הפך“ — והיינו, שלא הסתפק בזה שמכר-כו' „על הגאולה“ (נצחון המלחמה) אלא מוסיף גם „על הודאת מציאת הפך“ — כי מצד הגאולה עצמה היו קובעים את היר"ט ביום כ"ד (יום נצחון המלחמה), ולכן מוסיף שהטעם ליום ראשון דחנוכה הוא גם מצד מציאת הפך (הקשורה עם הדלקת המנורה דליל כ"ה).

ב. אמנם כד דייקת אין הדברים מוכרחים, שהרי בפורים מצינו במפורש שהיר"ט הוא בשביל נצחון המלחמה, „אשר ישלטו היהודים המה בשונאי-הם“¹⁵, ומ"מ נקבע היר"ט (לא ביום ה-נצחון אלא) ביום המנוחה, „וגוח בארבעה עשר... בחמשה עשר בו ועשה אותו יום משתה ושמחה“¹⁶. וא"כ גם בחנוכה אפ"ל כן, דאף שנצחון המלחמה הי' ביום כ"ד בחודש, מ"מ נקבע היר"ט (על נצחון זה)

ביום שלאח"ז, כ"ה בכסלו, שהוא יום המנוחה (וכידוע גם הרמז בשם חנוכה:י — „חנו בכ"ה“¹⁷, היינו שכ"ה הוא יום המנוחה!).

וכן נקט אדמ"ר הזקני ד"יר"ט דפסח הוא ביום שנעשה הנס, משא"כ בחנוכה ופורים שהן ביום המנוחה (וכדלקמן סעיף ד')¹⁸.

ועפ"ז נמצא, שלדעת הרמב"ם, דס"ל שנצחון המלחמה הי' ביום כ"ה, וס"ל ש-קביעת היר"ט היא על שם נצחון המלחמה כנ"ל (ולדעת הפר"ח, לשיטת ה-רמב"ם יום ראשון דחנוכה הוא רק ע"ש נצחון המלחמה) — הרי היר"ט דחנוכה הוא (לא ביום המנוחה שלאח"ז, כב-פורים, אלא) ביום הנצחון, כמו בפסח: משא"כ לדעת המאירי שנצחון המלחמה הי' בכ"ד, הרי קביעות היר"ט (שהיא גם על הגאולה) היא ביום המנוחה (כב-פורים).

ויש לומר שהפלוגתא אם חנוכה היא ביום המנוחה או ביום הנצחון, תלויה בהסברת השייכות דנצחון המלחמה לה-יר"ט דחנוכה.

(15) שבלי הלקט סקפ"ט. ר"ן לרי"ף שבת פ"ב.

כל בו סמ"ד. טא"ח סעתי"ר. אבודרהם סדר הדלקת נר חנוכה. לבוש שם. ובכ"מ.

(16) וז"ה בתקופת ח"ג (כט, א); חנו כ"ה.

(17) ולהעיר מלשון האבודרהם שם שכתב שם לפניו (ע"ד לשון הרמב"ם), וגברו בני חשמנאי ונצחום יום כה בכסלו, וכל בו, וכשגברו ישראל על אויביהם ואבדום בכ"ה יום בכסלו הי'. ועד"ז בהשלמה לשריע אדה"ז שם (סי' ה) הביא ב' הלשונות (בתחלת הסעיף ובסופו), ואכ"מ.

(18) וראה בארוכה ס' השיחות תשמ"ט ח"א ע' 113 ואילך.

(18) לקרית (וראה גם תרי"א שבערה 4.

(19) א"ח סעתי"ר. וראה גם בנין שלמה על ה-

רמב"ם כאו. ועוד.

(13) מג"א ט"א.

(14) שם ט, ד"יח.

כלומר: לכו"ע היו"ט דחנוכה שייך הן לנצחון המלחמה והן לנס הנרות, אלא דפליגי אם הנס דנצחון המלחמה אינו אלא הקדמה והכשרה לנס הנרות, שהוא הגמר ושלמות, וזהו סיבת קביעת החג, או שנצחון המלחמה לא נחשב כהקדמה בלבד, אלא דומה בתוקפו לנס הנרות בשייכות לקביעת ימי חנוכה.

[ולכן להדיעה שנצחון המלחמה הוא רק הקדמה והכשרה, ויו"ט דחנוכה הוא על זה שטהרו את המקדש והדליקו נרות — נס הנרות, הרי ימי חנוכה אינם ימי שמחה, משא"כ לדעת הרמב"ם שנצחון המלחמה שווה בתוקפו בתור סיבת קביעת ימי חנוכה, יש בחנוכה שני ענינים, גם "ימי שמחה"].

ג. והביאור בזה:

ימים טובים שנקבעו לזכרון על נס שאירע לבניי בזמן מסויים, יש בהם ב' אופנים ופרטים: (א) היו"ט נקבע על הצלת וגאולת ישראל, ולא על אופן ה' הצלה והגאולה, (ב) קביעת היו"ט היא לא רק על עצם ההצלה וגאולת ישראל, אלא גם על אופן הגאולה, שהיתה באופן מיוחד.

ויש לומר, שלדעת הרמב"ם, זהו אחד החילוקים בין פורים וחנוכה, דאף שב' שניהם היתה הצלת וגאולת ישראל מיד אויביהם ושונאיהם [ואדרבה, עיקר הצלת וגאולת ישראל בגלוי היתה בימי הפורים, שאז ניצלו מגזירת המן ש"ב, בקש להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים מנער ועד זקן טף ונשים ביום אחד²²], הרי בפורים עיקר קביעת היו"ט הוא על התוצאה, הצלת וגאולת ישראל, וטעם הדבר הוא, כי ההצלה ונצחון המלחמה

(20) נוסח ועל הנסים.

(21) ראה מנות הלוי למגיא ט, כ"ב (ר"ט, א).

גופא לא היו ע"י נס גלוי, אלא ע"י נס המלוכש בדרכי הטבע: משא"כ בחנוכה, שקביעת החג היא לא רק על התוצאה, ישועת והצלת ישראל, כ"א גם על אופן הנס, "ועל הנסים כו' מסרת גבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים²⁰".

ולכן בפורים נחשב נצחון המלחמה רק כעין הכשרה והקדמה להעיקר — ישועת ישראל, ולכן נקבע החג לא ביום שבו ה' נצחון המלחמה אלא ביום ה' מנוחה שבו מודגשת הצלת ישראל: משא"כ בחנוכה שגם הנצחון הוא מעצם הנס ושייך להיו"ט, הרי קביעת היו"ט היא באותו יום שהי' הנצחון.

ד. והנה הובא לעיל שרבינו הזקן נקט כשיטת המאירי²¹, ומבאר שחנוכה אינו כמו פסח, שחנוכה נקבע ביום המנוחה (והנצחון ה' ביום שלפניו), משא"כ בפסח שהיו"ט נקבע ביום שנעשה הנס [וכמו שמבאר שם הטעם ע"פ פנימיות הענינים²², דכאשר הנצחון והיו"ט הם בשני ימים ה"ז מורה שנצחון האויב הוא ענין נפרד מהיו"ט עצמו (ורק הכנה אליו), משא"כ בפסח שהי' הנס על ידי שנגלה עליהם ממה"מ הקב"ה בכבודו ובעצמו, שלמעלה מחילוקי דרגות, לכן היו שני הדברים ביחד, בלי התחלקות בין נגוף למצרים ורפוא לישראל].

אבל י"ל, שתוכן ביאור אדמור"ר הזקן מתאים גם לשיטת הרמב"ם (שנצחון ה'

(22) מובן שאין מכאן הכרח שאדה"ו מכריע (ל' הלכה) כדיעה זו שהי' בכ"ד, וכידוע בכ"מ בפני-מיות התורה, שמבארים ענין לדיעה אחת אף שאינו להלכה (דהרי אלו ואלו דברי אלקים חיים — עירובין יג, ב), ולדוגמא הביאור בלקי"ת (נצבים מה, טע"א. וכ"ה בכ"מ) בענין, שופר של יעל פשוט" אף שאינו להלכה (טושו"ע ודאדה"ו ר"ס תקפ"ו). אבל עכ"פ בנוגע לענינו — הביאור בהמאמר הוא

(בעיקר) לדיעה זו.

(23) לקי"ת שם טו, ב.

להיות "כמין", כי אהבת הזולת היא בעצם אהבת עצמו, וכמבואר בעומק יותר בפרק לב בספר התניא לרבנו הזקן.

וידוע גם כן שיסוד בתורתנו, תורת חיים (הוראה בחיים) הוא שמעשה עיקר. שלכן עם כל החשיבות לרגש שבלב והביטוי בדיבור, הרי טובים השנים כשהם קשורים ומצטרפים למעשה בפועל. ואפילו מעשה קטן לפי ערך בכמות, הרי באיכות — מי ישורנו. ולדוגמא: הנותן פרוטה לעני — הנה פרוטה זו שנותן לצדקה מיגיע כפיו, כל כוח נפשו החיונית מלוכש בה, ועוד שהי' יכול לקנות בה חיי נפשו החיונית. זאת אומרת שנותן חיי נפשו לה' (תניא פ' לו).

וזהו אחת הכוונות במטבעות הנ"ל — לקשר את כל מקבלי המטבעות, ומהם ועל ידם לקשר גם את מקבלי מטבעות הצדקה, כנ"ל, על ידי מעשה בפועל ובפרט שהוא קשור בממון. שאף על פי שהוא רק פרוטות אחדות, אבל כאמור יש בזה ענין של חיי נפש. ותקוטי שיתנו צדקה האמורה ברגש המתאים.

והשייכות המיוחדת בהאמור עם חנוכה — יובן על פי לשון הרמב"ם, שהיוונים "פשטו ידם בממונם (של ישראל)". שהגם שלא מבואר הפרטים של שליחת-יד זו, אבל בודאי שהיתה בדוגמת "טמאו כל השמנים", שבוה ברור שכוונתם של שונאי ישראל היתה לא סתם לגזול השמנים באופן שיהי' מן הנמנע להדליק הנרות בבית-המקדש, אלא טמאו דוקא. כלומר שכוונתם היתה אדרבה שידליקו נרות, אלא — בשמן טמא, שיהי' האור טמא, בטומאת הגויים. ומכאן גורה-שוה גם בענין הממון — סמל כל הענינים הגשמיים שאפשר לקנות בממון — שפירוש "פשטו ידם בממונם" הוא כנ"ל, שיהי' ליהודים ממון, אבל ממון טמא להוצאה טמאה, כלומר חיי יום-יום גשמיים מעורים בטומאה ר"ל, היפך הוראת תורתנו הק' — "קדושים תהיו — קדש עצמך במותר לך".

ומכאן הרמו שב"מעות חנוכה" בכלל, ובפרט בממון ההולך לצדקה. שכשיהודי מרים "תרומה" מממונו לצדקה, השקולה כנגד כל המצוות, הרי לא רק שמקדיש תרומה זו, אלא גם "מרים" את תשע הידות שנשארו אצלו והופך גם אותם מגשמיים לרוחניות ובפרט על ידי זה שקונה בהם דברים כשרים טובים ומועילים.

ומענין לענין בענין חנוכה, ובפרט בהנוגע לאנשי צה"ל, יש במאורעות חנוכה בימים ההם מקור לא אכזב לעידוד-רוח הכי גדול בזמן הזה. שהרי המצב של "כי אתם המעט מכל העמים" הובלט ביותר בימים ההם, ובכל זה גברו המעטים על הרבים — משום שמעטים אלו הם "טהורים ועוסקי תורתך", ועד כדי כך שזכו ל"נסים ופירקן וגבורות ותשועות ונפלאות" — בסגנון תפלת ההודאה דחנוכה. ובוה ענין לכל הדורות, ובפרט בתקופתנו, שאין להתפעל כלל וכלל ממערכת הכוחות והריבוי בכמות, ובבטחון בהשם יתברך ינצחו המעטים את הרבים ולא עוד אלא שתפול עליהם אימתה ופחד שמלכתחילה

„פרטומי ניסא“, צו מפרסם זיין באַ זיך און ביי אַנדערע, ובכל מקום ומקום — די נסים וואָס דער אויבערשטער טוט מיט אונז, וויסנדיק אַז דערמיט איז פאַרבונדן די גאולה האמיתית והשלימה!

(משיחות ש"פ וישב, כ"ג כסלו, מבה"ח טבת תשנ"ב)

יהי רצון שיהא כל הנ"ל * באופן שיביא פירות ופירי פירות כו' עד סוף כל העולם (מלשון העלם — כמפורש בדא"ח) ועד לונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר יחדיו כי פי הוי' דבר — ובעגלא דידן.

הרי הימים ימין זכאין דוהוי' יגי' חשכי ובאופן דמוסיף והולך ח' ימי חנוכה .ח' נסיכי אדם ישי ושאלו וכו' ומשיח ואלו" (תורה אור ג"ל ע"ד).

(מסכתב יום א' ה' חנוכה ה'חשכ"ח)

* הפרסום אודות מבצע תפילין בימי חנוכה. הסו"ל.

ב"ה, כ"ד טבת, ה'תשל"ה
הילולא דרבנו הזקן
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה:

בנועם קבלתי מכתבו, בו כותב אודות התרשמותו ממבצע חנוכה ומביקור אנשי חב"ד ביחידתו, ובמיוחד מקבלתו שתי מטבעות בתור „מעות חנוכה“.

ובודאי הסבירו לו ענין המטבעות ובקשתי להפריש מטבע אחת לצדקה והמטבע השנית לעשות בה כרצונו.

ובהזדמנות זו אביע בכתב אחת מהכוונות הפנימיות בענין המטבעות האלו.

ידוע אשר עמנו בני ישראל — קומה אחת שלמה.

וזהו הטעם שתורתנו, תורת אמת, דורשת מכל יהודי ואהבת לרעך כמוך. שלכאורה לא מובן איך יכול להיות „כמוך“. ועל פי הקדמה האמורה, שכל אחד ואחת מבני ישראל הינם חלקים ואברים מקומה אחת, מובן שיכול

מלחמה הי' בכ"ה, כי אינו דומה חנוכה לפסח, שבפסח היו שני הדברים — נגוף למצרים (מכת בכורות) ורפוא (גאולה) לישראל — בנושא אחד, כמ"ש אדמ"ר הזקני (ומוסיף „ומ"ש בספרים שזה הי' קודם חצות וזה לאחר חצות אינו אלא הכל בזמן אחד“): משא"כ בחנוכה, אף שגם נצחון המלחמה הי' בכלל הנס ש' עליו נקבע הוי"ט, מ"מ, עיקר הנס דחנ"ו כה הי' נס השמן והנרות, שבוה הי' נס גלוי ממנו, ש"לאי הי' בו אלא להדליק יום אחד נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים, ועוד זאת, שנס הנרות מורה על הצלת דת ישראל (היפך ביטול דתם וכו"ו) — וא"כ הי' כאן ב' נסים שונים שארעו בשני זמנים שונים, נצחון המלחמה ונס פך השמן (שהוא שלימות הצלת וגאולת ישראל).

[ותוכן פלוגתת הרמב"ם והמאירי אי נצחון המלחמה בחנוכה הי' בכ"ד או בכ"ה י"ל: להמאירי, אף שביחס לפורים נחשב נצחון המלחמה דחנוכה בכלל הנס, מ"מ, עיקר הנצחון דחנוכה הוא נצחון הדת (ובפרט שנצחון המלחמה לא הי' נס גלוי כנס פך השמן, שהרי הי' לנצחון זה אחיזה בטבע), והנס דנצחון המלחמה נחשב רק כהכשרה להעיקר, ולכן ס"ל דגם בחנוכה הוי"ט הוא (לא ביום נצחון המלחמה, כ"א) ביום המנוחה, כמו בפורים [ועפ"ז מובן מה שמדייק המאירי שבלילה הראשון „מברכין על הגאולה" ועל הודאת מציאת הפך]

24) ראה רמב"ם שם ה"א. וראה ביח שם: מצוה אחת יש בידן כו' הדלקת מנורה כו'.

25) ראה לקריש ח"י שם הערה 18. חכיה ע' 237 ואילך.

26) ולא נצחון המלחמה. ולהעיר ממהר"ץ חיות לשבת שם (וראה גם העמק שאלה לשאלות שאלתא כו סוסקיא ופקיז). שר"ל שאין מברכין על נס הנצחון כיון שאינו יוצא מדרך הטבע.

כנ"ל): משא"כ הרמב"ם ס"ל, שגם נצחון המלחמה (וההצלה הגשמית) הוא ענין עיקרי בחנוכה (אף שגם הרמב"ם ס"ל שאחד הדברים העיקריים שנצחון ד- חנוכה הוא הצלת הדת).

ולפי זה יוצא, שלדעת הרמב"ם — ג' חלוקות בדבר: בפורים קביעת הוי"ט אינה ביום הנצחון אלא ביום המנוחה; בחנוכה קביעת הוי"ט היא ביום שהיו בו ב' הדברים — נצחון המלחמה וגם הנס דפך השמן, שהם ב' דברים שונים שהיו בשני זמנים: ובפסח היו שני הדברים (נגוף למצרים ורפוא לישראל) בנושא אחד.

ולפי המבואר בכ"מ (בפנימיות התו"ר) שהגדרו של יום טוב הוא, דהוי יום מיוחד שבו היתה (וישנה) התגלות והמ- שכת קדושה (נוספת) בעולם, י"ל, ש- שלשת אופנים אלה מורים על ג' אופנים בגילוי קדושתו של הקב"ה בעולם:

בפורים היתה התגלות הקדושה בעי- קר בהצלת וישועת ישראל, ואיבוד המן ונצחון המלחמה הם כעין הקדמה להת- גלות זו: בחנוכה גם נצחון המלחמה הי' התגלות הקדושה, אבל דרגת הקדו- שה אינה בשווה להתגלות הקדושה שב- נס פך השמן: ובפסח היתה התגלות קדו- שה אלקית נעלית כ"כ שגילוי' הי' בב' הענינים בשווה, שגם כ, נגוף למצרים, מכת בכורות, היתה התגלות קדושה השווה לקדושה שמתגלית ע"י גאולת ישראל.

ה. והנה כל הדברים הללו ישנם גם בעבודת האדם, שסדר עבודתו הוא „סור מרע ועשה טוב“, ובעבודה זו דסור מרע (נצחון המלחמה) שבכאור"א מישראל ישנם ג' אופנים:

27) תהלים לד, טו.

(א) „סור מרע“ שענינו ביעור הרע מקרבו שיהא כלי נקי וראוי להשראת השכינה, שבאופן זה הסור מרע אינו אלא הכשר והכנה לעיקר עבודתו שהוא קיום מצות ה' – עשה טוב, „ע"ד משל המלך שרוצה להיות לו זירה בכית חדש אזי מתחלה צריך לנקותה מכל טינוף ולכלוך“²⁸, כן בעבודת האדם שתחלה צריך „לבקר הרע ובערת הרע מקרבך“²⁹ שלא יהי' שום לכלוך וטינוף ח"ו³⁰ שהרע סר"מ, ואח"כ אפשר להיות קיום מ"ע שהוא „עד"מ תיקון וסידור כלים נאים שע"י תהי' הזירה בתח"ת תונים" ע"י המשכת קדושתו ית' בעולם³¹.

(ב) למעלה מזה הוא כאשר האדם אינו צריך לנקיון מטינוף ולכלוך, להיות זהיר בקיום מצות ל"ת, ובמילא ה"ה כלי נקי – דמ"מ צריך להיות אצלו העבודה דסור מרע, שהרע של אתכפיא וקבלת עול, שכופה א"ע ומבטל א"ע לקיים רצון הבורא. כי ע"י זה שהאדם הוא יש ומציאות בפ"ע, הרי בזה גופא הוא סותר כביכול להשראת השכינה, שאין הקב"ה שורה אלא על דבר שבטל אצלו ית"י ודוקא כאשר האדם כופה ומבטל א"ע, דהיינו תנועה דסור"מ, אפשר להיות בו השראת הקדושה³², וע"י אופן זה העבור דה"סור מרע" אינה רק הכשרה והקד"מה, אלא זהו חלק מהשראת קדושתו ית'.

(ג) למעלה מזה הוא אופן ששניהם שווים:

- (28) לקי"ת שם טו, סע"א ואילך. ועד"י בלקי"ת שכהערה 30.
 (29) ל' הכתוב פ' ראה יג, ב. שופטים יז, ז. ועוד.
 (30) לקי"ת בלק ע, ג.
 (31) תניא פ"ז (י, ב).
 (32) בכללות הרע היראה והקב"ע לא (רק) בשביל קיום מצות ל"ת המבואר בתניא פ"ד, אלא גם בשביל עשה טוב – תוכן המבואר בתניא רפמ"א. וראה בארוכה בלקי"ת ח"ז ע' 180 ואילך. ושי"נ.

גם כשהאדם נקי מכל לכלוך, והענין ד„סור מרע“ אצלו הוא באופן של כפי' וביטול, שע"י אינו בבחי' יש ומציאות בפ"ע, מ"מ ישנו עדיין הפרש אצלו בין העבודה דסור"מ והעבודה דוע"ט, שבעשה טוב נרגש אצלו שמקיים רצון העליון שבוה ממשיך עליו קדושתו ית', ובסור"מ מרגיש שלילת המניעה, שכופה ומבטל א"ע כי אם לאו היז סתירה להשראת השכינה:

אבל יש מדריגה עליונה יותר בעבור-דה, שביטולו לרצון העליון הוא מוחלט עד כ"כ שאינו מרגיש את החילוק בין הדרכים שעל ידם מביא השראת ה"שכינה, אם זהו ע"י מניעת השלילה או ע"י המשכת הקדושה, להיותו בטל ל-רצון העליון ומקיימו בלי שום חשבונות (וע"ד מאמר ר' עקיבא³³ שישאל אמרו בשעת מ"ת על הזו ועל לאו הזו, שבין במ"ע בין במל"ת הי' נרגש אצלם ציווי (הכללי) של הקב"ה, ודוקא ע"י ביטול מוחלט זה שלמעלה מחשבון, המשכת הקדושה ע"י היא בתכלית השלימות³⁴.

משיחות ש"פ וישב, ערב חנוכה,
 תשכ"ז, תשמ"ז
 לקו"ש ח"ל ע' 204

(33) מכילתא יתרו כ, א. ונת' בארוכה בלקי"ת ח"ז ע' 119 ואילך.

(34) והביאור בזה: נברא מצ"ע, הרי להיותו בגדר נברא הוא שלא בערך כלל לגבי הבורא, ולכן גם אם עבודתו של הנברא היא בתכלית העליו והשלימות, כולל רגש של כפי' וביטול ע"פ חשבון, הרי אינו בערך להבורא, ובמילא השראת הקדושה שע"י היא בהגבלה.

ורק כאשר הוא סר מרע ומקיים מצות בפשיטות שלמעלה מטעם ודעת, ולמעלה מכל חשבונות, גם למעלה מרגש הכפי' והביטול הבא מתוך חשבון (בשביל השראת השכינה), כ"א מתוך פשטות ותמי"מות לקיים רצון הבורא, דוקא אז נמשך רצון הבורא. ויש להאריך בכ"ז. ואכ"מ.

נג.

מ'האָט גערעדט מערערע מאָל לאַחרונה און כפרט אין דער לעצטער צייט, אַז לויט אַלע סימנים איז אונזער דור דער לעצטער דור פון גלות ובמילא דער ערשטער דור פון גאולה, וואָרום מ'האָט שוין פאַרענדיקט אַלע עניני העבודה און מ'שטייט שוין גרייט צו דער גאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו ומיד ממש.

... ע"פ המדובר לעיל (וכמה פעמים), אַז לויט אַלע סימנים האָט מען שוין פאַרענדיקט אַלע בירוורים, איז מובן פאַרוואָס מ'האַלט שוין באַ דער גאולה.

* * *

ועוד והוא העיקר: די הכרה והודאה ונתינת שבת לה' אויף די נסים וואָס ער טוט, איז נוסף אויף אַן ענין של הכרת טובה – איז דאָס נוגע צו ביאת משיח צדקנו בגאולה האמיתית והשלימה, ווי די גמרא זאָגט: „ביקש הקב"ה לעשות חזקי' משיח. . אמרה מדת הדין לפני הקב"ה. . חזקי' שעשית לו כל הנסים הללו (שניצל מסנחריב ונתרפא מחליו)³⁵ ולא אמר שירה לפניך תעשהו משיח“.

עפ"ז איז מובן בעניננו, אַז פרסומי ניסא פון די נסים וואָס דער אויבערשטער טוט בזמננו – איז נוגע צו ברענגען די גאולה האמיתית והשלימה בפועל ממש!

דערפון האָט מען אַרויס אַ הוראה עיקרית:

וויבאַלד מ'האַלט שוין נאָך אַלע ענינים, און די גאולה איז נאָך ניט געקומען – איז אַ דבר נכון ביותר צו טאָן אין דעם ענין פון

(1) סנהדרין צד, א.
 (2) פרשיי שם.